

Farvæl til hitt stóra »Wirtschaftswunder«

HITT STÓRA TÝSKA »WIRTSCHAFTSWUNDER«, SUM VAR SO EYÐKENT FYRI IDNAÐARLIGU OG FIGGJARLIGU FRAMGONGDINA Í VESTURTÝSKLANDI AFTANA HEIMSBARDAGAN, ER NÚ VIÐ AT LIÐA EIN PINUFULLAN DEYÐA. — TÚSINDIR OG AFTUR TÚSINDIR AV SMÁUM, MEÐALSTÓRUM OG — EFTIR OKKARA VIÐURSKIFTUM — STÓRUM VIRKJUM, SUM SPROTTU FRAM ÚR ØSKUNI AV TRIÐJA RIKINUM, TAKKAÐ VERIÐ SALTVAÐS-INNSPROYTINGAR, SUM USA GAV SUM MARSHALL-HJÁLÐ OG AÐRA FIGGJARLIGA HJÁLÐ, ERU TEY SEINASTU ÁRINI ANNADHÝVORT HORVIN ELLA ETIN AV STORRI KONKURENTUM, OG FLEIRI TÚSIND VILJA FAA SOMU LAGNU KOMANDI ÁRINI

Persónliga initiatív í vesturtýska idnaðinum verður nú spakuliga kværkrað av einari stöðugt meira hardrendari kapitalismu

NYGGJAR TÍÐIR — NYGGJAR LÖGIR!

Tað er ikki langur brúk fyrri til persónliga initiatívinum, sum eyðkendi endurreising Vesturtýskland. Endurreisingin er nú so væl komin áleiðis, at tey mongu túsund familjvirkini og einmannavirkini, sum hvort í sínum lagi hava gjørt sitt til hin idnaðarligu og figgjarligu uppbyggingina, ikki langur kunnu gera krav uppá vernd og verju til nýggj framstig. Hitt nýggja Týskland er — bara 20 ára gamalt — nú at meta sum vaksandi og nýðist at standa á egnum bein um, og tað vil siga, at tey einstöku virkini mugu ansa sær sjálvum, og kunnu tey ikki tað, mugu tey fara á heysin.

- * Hetta er hin harða junglégölin, * sum nú er ráðandi í Vesturtýsklandi. Nýggjar tíðir, Nýggjar * lögir. Hvonn dag skifta margar * faldar fyrirkur hendur og fara * uppi ráðið av ókenndum kapitalismum.

Treytirnar eru vorðnar so hardar, at bert tey sterkastu virkini hava toglugar møguleikar at liva, og tí eru tað tey sterkari, ið gerast sterkari. Tey smáu virkini eru vorðin móð av kappingini og bardaganum um marknaðirnar.

Almennu hagtolini siga frá, at frá 1957 til 1964 er talið av sokallaðum sjálfstöðugum fabrikanum, keypmönnum og bóndum minnkað við meira enn 200.000. Og í sama tíðarskeiði er arbeiðarastetturin óttur við 2,3 milljónum.

Hövuðsorsokin til henda stóra virkisdeyða siga menn vera hana, at skattirir eru so høgir, ov litil ágóði og so tann stóri áhugi, at stóru partur av teimum idnaðarleiðarum, sum verið skuldi í dag, fullu undir krignum.

HÓAST VAKSANDI VÆLFERÐ

Hóast hina vaksandi vælfærdina er hetta hin áhaldandi matnagongdin. Tey stóru teknisku fram-

stignini og trotið uppá arbeiðsfólk gera, at fyrirkurnar nýðast at taka upp stórra og stórra lán, og ein stóru partur av hesum lánum — í meðal 3/4 mm — mugu takast á útlenska lánmarknaðinum. Bara fyrri 10 árum síðan var óneyðugt at læna meira enn 46 pst. av illeggjarpenginginum.

Hetta ger sjálvandi, at ágóðin hjá teimum ymsku fyrirkunum ikki verður so stórur, og tá peningastovarnir — eftir boðum frá Bundesbank — samstundis krevur hægri rentu fyrri alt lánvirksemi, verður vinnulivið tvingað at ansa sær.

Her er talan um eina figgjarliga manngongd, ið Bonn-stjórnin beinleis stýðar og hjálpir stóru kosernum — kapitalismum — Kapitalisman hevur óngatið átt eitt slíkt vengjaskjól sum nú.

Tí eru teir stóru idnaðartrastarnir sum Krupp, Thyssen, Siemens og Bosch o.a. í dag forir fyrri at liva í eini makt og kapitalistherligheit sum óngatið áður, meðan allra flestu fyrirkur av meðalstóð og minni, mugu troyta eina syndarlaga tilveru.

KAPITALISMAN TEKUR HVØRKRAÐ

Automatión, rationalisering, stórdrift, granskning og tiltik eru neyðug fyrirbrigdi fyrri at halda til ikki stórfyrirkum gangandi; men hetta orsakar aftur, at fleiri og fleiri fyrirkur koma at standa fyrri valinum: likvidatión ella samgongu við stórra kosernir.

Her eru nokur domi um, hvussu henda kosernskipan er farin fram hesi seinastu árin:

Fyrri fáuð árum síðan vóru tað meira enn 100 verksmiðjur, ið tóku sær av margarínframleiðsluni; men bara 33 av teimum eru eftir í dag. — Av 30 sigarettverksmiðjum eru einans 20 eftir í dag. Meira enn 70 pst. av mjólkakondenseringsfyrirkum eru í dag á hondunum hjá 3 kon-

sernum. Av 190 radio- og radio-tílfaraverksmiðjum eru 174 horvurnar. Á sama hátt er gingið á mongum øðrum okjum. 3 feløg: Blendax, Colgate-Palmolive og Elida (Unilever eigur hesa seinast nevndu fyrirku) hava óngatið sær alla framleiðslu av tannpasta.

Hetta vóru bara nokur fá domi, men hesi eru beinleis eyðkenni fyrri vesturtýska idnaðin í dag.

Tað eru fyrst og fremst familju- og einmannafyrirkur, ið nýðast at halda uppá, tí tað er hesum ofta nærum ógjörlikt at útvega sær fremmant gjaldoyra — og so er einki at gera.

Ein vinmaður í Ungarn Nyggi skaldsøga um kommunismu og sameksistens

JENS Eisenhardt er en af de stille prosaister, men ikke derfor en af de dårligste. Til de to romaner »Gå, nd i din tid« og »De lyse mørke år« har han nu føjet en tredje, som på mange måder er den mest interessante, og i hvert fald er den mest ærgerrige. »Flugten til Ungarn« er umiddelbart interessant ved sin boggrund — det daglige arbejde i DKU, ungkommunisternes fraktioner, partiets forgård. Her leveres en række glimt fra et miljø, man ikke kender stort til udenfor. For rabiate-miljø-fanatikere er det i sig selv en vældig lækkerbidsken, ikke mindst fordi Jens Eisenhardt er en ærlig mand, en objektivist og en søber historiker.

Det er interessant at følges med hovedpersonen til partimøderne i 50'erne, at se ham udfolde sig på partiudflugter, at høre hans kammerater diskutere ideologien og at se deres to strale, vakle, smuldre eller triumfere, alt efter omstændighederne. Men vil Eisenhardt ikke bare skrive en kuros rapport om de anfægtelser en kommunistisk sandhedssøger i vore dage må slås med — for han bryder med partiets systematiske potent-sandheder.

»Flugten til Ungarn« handler om en større søgen end den politiske — nemlig en generations søgen efter sig selv. »Flugten til Ungarn« er en bog om en angang, om en oavækst og en begyndende resignation, der er lige ved at fæste sig, indtil hovedpersonen møder, at han kun forsøger at flygte sig til rette. Det er en idealist-roman, men også en tvivlerhistorie. Den er på mange måder typisk dansk, netop ved sit tvivlerkompleks.

Historien er ellers enkel nok. Et ung menneske, Christian, møder sig som idealistisk gymnasiast ind i DKU. Fra principdiskussionerne med venen Hans Henrik og fra satiriske skrebilleder af McArthur kommer han nu ind i et aktivt kammeratskab med propaganda, bladsalg, demonstrationer og møder. Det er en realitet, det er målsætning: kommunismen til verden, til Danmark.

MAN møder de forskellige typer, arbejdere, studerende, de få »bourgeoiser«, der er konverteret af samme idealisme som han selv. Det er spejlerlivet om

STØRVIRKINI VAKSA

Bara tey stórstu og sterkastu virkini hava líkindi at trívast; men aftur fyrri hava tey vakstrarlíkindi sum óngatið áður.

Takkað verið hesum kosernsamanrenningum í Vesturtýsklandi (við fólkavognsverksmiðjunum nr. 1) hava 50 av teimum stórstu idnaðarfyrirkunum í færri enn 6 ár ókt teirra part av allari solu frá 17,7 pst. til 22,8 pst. Taka vit tær 1000 stórstu fyrirkurnar, hava hesar ókt teirra part av soluni frá 52 til 55,4 pst.

Reytt ljós fyrri verkfallsrættinum

Borgarligu flokkarnir í flestu londum eru altíð til reiðar at taka verkfallsrættin frá arbeiðarunum. Um hetta og ónnur evni skrávar okkara norsk medarbeiðari:

Fra vár tilskuerplass på den andre siden av regjeringensbenke kan vi i dag gjøre mange og interessante iakttagelser. Vi er i den senere tid holdt med spenning og stor interesse når det gjelder streik for hundredetusener av arbeidstakere. Flere forbund har stemt mot det fremlagte forslag fra rigsmeg-

Her er talan um, at virki eru farin til grundar; men tó ikki soleiðis, at eigararnir hava mist stórvægis; nei tvørturímóti, hava flestir av hesum tryggjað seg og sínum soleiðis, at teir og teirra familjur ónga neyð koma at liða, so leingi tey liva — tey hava notið fruktirnar av tíðini aftaná kríggið til fulnar; tey hava einki meira at krevja av vælferð — av sliti og sleipi arbeiðarans.

Kapitalisman gongur aftur sína sigursgongd í Týsklandi — kapitalismen, ið hevur skapað tveir verðaldarbardagar.

lingsmannen. Det gjelder bl. a. det norske jern- og metallarbeiderforbundet med sine over 70 000 medlemmer.

Men for all del. Næringslivet må ha arbeidsfred ellers kunne det bli den rene katastrofe. Forhandlingene ves lang og tidskrevende og når det endelig kommer et forslag som skal ut til medlemmene blir det forkastet. I stedet for nye forhandlinger frammer regjeringen et lovforslag om lønnesnevnd. Denne skal møtes en av de første dagene i juni og se da får vi se da om arbeidstakerne kan vinne noe på det. Nå vil vel våre modstandere si at det var A-styret som åpnet mulighetene for lønnsnevndenes avgjørelse. Ja, vel, men det er siste utveg for å bevare arbeidsfreden.

Etter krigen har det vært lite streiker, vel og merke av de som føres fram i lyset. Men en kan jeg dra fram i erindringen og det var den nestene halvårige streiken ved Torp Bred. Salfatssellolose og kraft papirfabrikk på grunn av trakassering og overgrep mot fagforeningens formann som både var en dyktig fagarbeider og meget god som formann i sin forening. Det ble omtalelig for både bedrift, folk og kommunen forovrig.

Jo, det er tendt rødt lys for streikeretten. Men reaksjonen blandt arbeiderne er klar: Det blir i hvertfall en times streik i mange store virksomheter, enten den kalles ulovlig eller ei. Arbeiderne er på vakt når det gjelder overgrep mot alle de rettighetene som langsomt forsøkes; litt av hvert.

Fridtjof Diesen.

Jens Eisenhardt

igen. Og som han pludselig forlod spejlerlivet i sin tid, forlader Christian en skønne dag også partiet, nemlig efter Ungarnopstanden 1956. Og som dengang han smed liljemærket på bordet, følger han, at han har skuffet, svigtet, flygtet. »Det havde vi ikke ventet af dig«, siger de.

Som aktiv ungkommunist er han en overgang stationeret i Ungarn. Han oplever det etablerede folkedemokrati indefra, bæres igen oppe af internationalismen, kammeratskabet, troen, hjemstedet. Efter bruddet sidder han som friskolelærer i den danske provins nogle år. Men heller ikke det bærer. Det er en ny illusion — folkeligheden, den er hyggelig og hul. Realiteten er brugens billige sherry, naboen, TV, levestandarden. Konformismen driver ham ud på flugten til det Ungarn, han kom til at holde af. Han opsøger gamle kontakter, der sidder fedt i det, eller er i klæmme. Bureaukratiet fungerer. Han kan ikke finde den solidaritet, han søger. Sporene er hans egne, en flygtning, en tvivler. Han begynder at erkende sin flugt ud i forkerte sammenhæng. Han vendes mod sig selv.

»Flugten til Ungarn« er val-agtig nogen steder, men gennemgående reel og fuld af nærværende eksistens. En bog om ideologiers automatisme og menneskets eftertænksomme tvivl. En levende bog og noget af et tidsdokument, der må siges at tilhøre vor gode generationslitteratur.

Knud Holst.

Jens Eisenhardt: FLUGTEN TIL UNGARN. Schönborg, 146 s. — 24,75 kr.

ARBÆIÐSTÓL
REIÐG
STOVFIÐGÓÐS
TIMBUR
BYGGITILFAR
JFK
Telefon: 5148 - 3265
Telgr.: Kjelbro, Elakvík
Telek 20
KLAKKSVÍKAR
TIMBURHANDIL
P. J. F. KJØLBRO